

הוא הדין לענין שאר כל אדם; בש'אינו עושה מעשה עמך' או כשאינו 'מקיים שבעמך' – המקלל פטור והמכה חייב, לפי הדעה האומרת שאין מקשים הכאה לקללה. וע' מכות ט. חומר במקלל; שהמקלל לאחר מיתה חייב, לא כן המכה אב ואם – פטור ממיתה, דבעינן 'חבורה' וליכא.

קפד. האם מוזהרים אנו על הכאת כותי וקללתו?

למאן דאמר כותים גרי אריות הם, אין אנו מצווים על קללתם והכאתם. ולמאן דאמר גרי אמת, הואיל והרשעו ואינם בכלל 'עושה מעשה עמך', אין מצווים על קללתם, אבל על הכאתם נחלקו הברייתות אם מצווים אם לאו; האם מקישים הכאה לקללה אם לאו.

דפים פה – פו

קפה. מה דין גונב נפש במקרים הבאים:

- א. גנב והתעמר (= נשתמש) בו בפחות משה פרוטה.
 - ב. התעמר בו כשהוא ישן; מכר אשה לעוברה.
 - ג. גנב עבד והתעמר בו ומכרו.
 - ד. גנב חצי עבד וחצי בן חורין.
 - ה. גנב קטן או קטנה, גר ועבד משוחרר.
 - ו. גנב את בנו או את תלמידו.
 - ז. גנב ומכר לאחד מקרוביו.
 - ח. גנב ולא מכר.
 - ט. מכר ולא הוציא מרשות הגנב.
- א. גנב את הנפש והתעמר בו עימור שאין בו שוה פרוטה – לחכמים חייב מיתה ולרבי יהודה פטור. (והלכה כחכמים. אבל ללא עימור כלל – פטור ממיתה).
- ב. גנבו ומכרו ישן [וכגון שסמך עליו, וזה עימורו], מכר אשה לעוברה [וכגון שהעמידה בפני רוח ובכך נשתמש בעובר שבמעיה] – נסתפק ר' ירמיה האם דרך עימור בכך אם לאו. ועלה ב'תיקו'.
- ג. הגונב את העבדים – פטור. (לר' יהודה, ממועט ממאחיו ולחכמים מבני ישראל. רש"י הביא מן הספרי למעט מ'זמת הגנב ההוא' וצ"ע).
- יש מי שדקדק מלשון הרמב"ם שנכרי לא מועט אלא מהעונש הכתוב בפרשה, אבל אזהרת 'לא תגנוב' נאמרה כלפי כל אדם, גם בגונב את הנכרי [והוא הדין ל'לא תרצח'] ע' במובא בספר ממזרח נועם).
- ד. גנב מי שחציו עבד וחציו בן חורין – רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרם. צ"ע לפי משנה אחרונה שכופים את רבו להוציאו לחרות, שמא מודים חכמים שחייב.
- ה. כל נפש אדם מישראל נתרבו לחיוב, גדולים וקטנים, זכרים ונקבות, גרים ועבדים משוחררים.

- ו. אב שגנב את בנו או מלמד תינוקות שגנב תלמידו המצוי אצלו (רבא); לדברי חכמים פטור ממיתה (כי ימצא... ונמצא בידו – פרט למצוי). ורבי ישמעאל בנו של ריב"ב מחייב.
- ז. גנב ומכר לאחד מקרוביו; רב ששת שנה בשם ר' שמעון לפטור ממיתה, דלא כגרסת התנא ששנה לפניו מהברייתא. (מאחיו – עד שיוציאו מרשות אחיו).
- ח. גנב ולא מכר – פטור ממיתה. לדברי חזקיה דינו במלקות [ואזהרתו מלא תגנב]. ורבי יוחנן פוטר, מפני שהוא לאו הניתן לאזהרת מיתת בית דין.
- ט. מכר ולא הוציאו מרשותו (רש"י: שלא הוציאו מרשות הגנב. ויש מפרשים שהוא עדיין ברשות הגנב) – פטור ממיתה.
- נראה לכאורה שאם התרו בו למלקות – לוקה. ושם הוא לא שניתן לאזהרת מיתת ב"ד, אע"פ שבמקרה זה אינו נהרג. וצ"ב.

דף פו

קפו. סתם משנה, תוספתא, ספרא וספרי – כמאן?

- סתם משנה רבי מאיר.
- סתם תוספתא רבי נחמיה.
- סתם ספרא רבי יהודה.
- סתם ספרי רבי שמעון.
- וכולם אליבא דרבי עקיבא.

[סתם סדר עולם – ר' יוסי (עפ"י יבמות סב: רשב"ם ב"ב קכד:)].

ישנם כמה סתמי משניות דלא כרבי מאיר, ואעפ"י שלא אמרו כן בפירוש בגמרא (ע' שבת צב: יומא נט. כתובות צה. ב"ב קנו: סנהדרין לד: רמב"ן ב"מ סח. בשם הרי"ף; ריטב"א שבועות יג.). וכן יש סתמי משניות דלא כרבי עקיבא (ע' יבמות מד סע"א וברש"י) – שאין הכלל אלא על הרוב (ריטב"א שם).

וכן מצינו סתם ספרא דלא כרבי יהודה (ערש"י זבחים סט. תוס' בכורות מב. ד"ה אלמה; ריטב"א שבועות יג; קרן אורה זבחים פא; רא"מ הורב"ץ עירובין צו. ואפשר שאביי חולק על כך. ע' קדושין נג. וע' יומא מא. שהעלו ב'תויבתא' מכח הכלל סתם ספרא ר"י).

קפז. כת עדים העידה על פלוני שהרג את הנפש, וכת אחרת העידה שמכר – מה הדין באופנים דלהלן?

- א. כאשר לא הוזמו העדים.
- ב. עדי הגניבה הוזמו.
- ג. עדי המכירה הוזמו.
- ד. הוזמו עדי המכירה, ובשעה שהעידו עדיין לא באו עדי גניבה.

א. כת אחת העידה שגנב וכת אחרת העידה שמכר – לפי מה שהסיק רב פפא, בין לחזקיה בין לרבי יוחנן דינו במיתה. אבל לדברי רב אסי כפירוש רב יוסף יוצא שלרבי עקיבא כל עדות לעצמה הריהי 'חצי דבר' ופטור (וכן הדין אם נוקטים כרבי יוחנן שאין מלקות על הגניבה, הרי הגניבה והמכירה כל אחת מהן נחשבת 'חצי דבר'). התוס' נסתפקו האם לחזקיה צריך להתרות בו למיתה אף בשעת גניבה, אם לאו, ולרבי יוחנן נקטו שודאי צריך להתרותו (וע' חזו"א ב"ק י"ט, א).

ב. עדי הגניבה שהוזמו; לחזקיה לוקים ואינם נהרגים, ולרבי יוחנן נהרגים ואינם לוקים, שהרי זממו להורגו והגניבה תחילת המכירה היא. לפי צד אחד בתוס' י"ל שאף לחזקיה נהרגים אם התרו בו למיתה, מפני שאינם יכולים לומר להלקותו באנו.

ג. עדי מכירה שהוזמו; רב פפא הסיק שבין לרבי יוחנן ובין לחזקיה – נהרגים. ולרב אסי אליבא דרב יוסף – אין נהרגים לרע"ק.

ד. עדי מכירה שהעידו קודם עדי גניבה, והוזמו – פטורים, מתוך שיכול לומר 'עבדי מכרתי' נמצא שלא באו לחייבו. ואפילו אם ראינום רומזים לעדי הגניבה. אפשר שברמיזה ברורה – נהרגים (עתד"ה קמ"ל). וכן אם התרו בו למיתה – נהרגים (עתד"ה עבדי).

קפת. עדי בן סורר ומורה שהוזמו; –

א. מה דינם של העדים שהעידו על האכילה הראשונה שלפני המלקות, ומה דינם של עדי האכילה השניה?
ב. שנים אמרו בפנינו גנב משל אביו, ושנים אמרו בפנינו אכל, והוזמו – כיצד דינם?

א. העדים הראשונים של בן סורר ומורה שהוזמו – דינם במלקות. והאחרונים – נהרגים. נראה לכאורה שלדברי רב אסי כפירוש רב יוסף, לרבי עקיבא הוי 'חצי דבר' ופטורים. ואולם סתמא דגמרא לא ס"ל הכי, וכן אביי דחה פירוש זה בדברי רב אסי.

ב. שנים אמרו בפנינו גנב ושנים אומרים בפנינו אכל – מחלוקת רבי עקיבא וחכמים, האם עדותם עדות אם לאו (ויקום דבר – ולא חצי דבר), הלכך אם הוזמו – לחכמים דינם בסקילה ולרבי עקיבא פטורים.

דפים פו – פז

קפט. א. כאשר אין הסכמה בהכרעת ההלכה בבית דין של העיר – מה הם עושים?

ב. אלו הוראות הממרה עליהן נעשה 'זקן ממרא'?

ג. אלו תנאים נוספים נצרכים לחלות דין 'זקן ממרא'?

א. כי יפלא דבר מבית דין של העיר, עולים לבית דין שבירושלים היושב על פתח הר הבית (מן הסתם הוא שער המזרחי שעליו צורת שושן הבירה (ריעב"ץ). ומסתבר שיושב מחוץ להר (פרי צדיק שופטים ב), כדי שיכריע. אם ב"ד שבירושלים לא קבל קבלה בדבר, עולים לב"ד שעל פתח העזרה (שיש בו מעלה על ב"ד הראשון. (רש"י פה:). ויושב בשער ניקנור שבמזרח העזרה (ריעב"ץ), מבוזק (פרי צדיק שם). אם גם לא קבלו – בית דין הגדול שבלשכת הגזית הוא מכריע.